

ÇOCUKLAR İÇİN YARATILAN MÜZİK YAPITLARININ TOPLUMSAL MÜZİK BİLİNCİ VE DİL GELİŞİMİ AÇISINDAN ROLÜ VE ÖNEMİ

Alp ÖZEREN
Müzik Öğretmeni
alpozeren@myynet.com

II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu
Ankara Üniv.Eğt. Bil. Fak. 04-06 Ekim 2006, Ankara

ÖZET

Türkiye Cumhuriyeti'nin dünyadaki en genç nüfuslardan birine ; çok güçlü bir müzikal potansiyele sahip oluşu ile Türk Dili'nin zengin ve köklü altyapısı göz önüne alındığında, çocuklar için yaratılmış müzik yapıtları konusunda beklenen zenginlik ve çeşitliliğin gereğince oluşamadığı gözlenmektedir.

Bildiri yazarının müzik, eğitim ve iletişim alanlarında lisansüstü düzeydeki akademik çalışmalarına dayalı bireysel gözlem ve deneyimlerinin yanısıra konuyla ilgili tarama, değerlendirmeye dayalı veriler de bildiri kapsamında değerlendirilecektir.

Çocuklar ve gençler için; gelişim özelliklerine uygun, nitelikli müzik yapıtları yaratılması yönünde harcanacak tüm çabalar; Mustafa Kemal Atatürk'ün 1924 yılında Musiki Muallim Mektebi'ni kurarken ortaya koymuş olduğu öngörülerin günümüzde gerçek anlamda hayat bulmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca, bu çabaların gereğince yaygınlık kazanabilmesi; "Güzel Türkçe"nin yaygınlık kazanabilmesinde de önemli ölçüde rol oynayacaktır.

Günümüz Popüler Şarkı Sözlerine Genel Bir Bakış

Söze; Feyza Hepçilingirler'in düşünceleriyle başlamakta yarar bulunmaktadır (Hepçilingirler, 2004): "... Her şarkıda defalarca yinelenen sözler, her radyoda, her televizyonda defalarca çalınan parçalar öylece esip geçmiş olamaz insanların kulaklarının üzerinden. İlk duyuşta anlamı üzerinde düşünülme bile, günlerce duyulduktan, dinlendikten sonra, bu parçaların anlamı üzerinde hâlâ ve hiç düşünülmemiş olduğunu varsayamayız. Eğer gençlerimizin, dinlediği, eşliğinde dansettiği, göbek attığı, gerektiğinde birlikte söylediği bu şarkıların sözlerinin iletildiği anlam üzerinde düşünmemiş olabileceklerini varsayarsak bu başka bir incelemenin konusu olmak zorunda. Kimse sürekli duyduğu sözlerin anlamını algılamıyor olamaz. Söze dökülen herşey, gerçeklik kazanır. Bir kavram söylenmediği sürece yok sayılabilir; ama söylendiği anda, artık anlamlar dünyasında kendi yerini açmıştır. Ayrıca şunu da biliyoruz: Herhangi bir söze bir iletinin (mesaj) özel olarak yerleştirilmesine gerek yoktur; söylenmiş her söz bir iletidir zaten. Öyleyse şarkı sözleri için de aynı ilke geçerlidir. Pop müzik parçalarının sözleri, aynı zamanda topluma, özellikle de gençlere sunulmuş bir iletidir. Bu iletide neler dendiği de ortada..."

Hepçilingirler'in düşünceleriyle bağlantılı olarak; GARAM (Gaziantep Rehberlik ve Araştırma Merkezi)'in bir araştırmasında yer alan bazı popüler şarkı sözlerini anımsayacak olursak:

**Resim 1 – GARAM Araştırmasında
Belirtilen Şarkı Sözleri**

Konuyla ilgili bir internet haberine de, bildiri kapsamında yer verilebilir (www.mynet.com):

Klipler psikolojiyi olumsuz etkiliyor

Erzurum SSK Bölge Hastanesi Asabiye Servisi Şefi Dr. Mehmet Yavuz, sağma şarkı sözleri ve erotik içerikli kliplerin toplum psikolojisini olumsuz yönde etkilediğini söyledi.

İnsanların artık aileleriyle birlikte müzik kanallarını seyredemez duruma geldiğini belirten Dr. Yavuz, "Müzik adına ekranlara taşınan ve klip adı altında sunulan görüntüler, Las Vegas erotik şovlarını aratmamaktadır. Orasını burasını açarak, dekolte yarı çıplak giysilerle, sulu ve laubali danslarla meşhur olmaya çalışan bu insanlar, toplum psikolojisini olumsuz yönde etkilemektedir" dedi.

Anlamsız, mana bütünlüğü olmayan ve birkaç nakarattan ibaret sözlerle müzik yaptığını sanan bir sanatçı grubunun var olduğunu ifade eden Dr. Yavuz, daha sonra şunları kaydetti:

"Kadın bedeninin, yine bizzat bayanlar tarafından, meşhur ve ünlü olma adına bu denli suistimal edildiği ve reytinglere kurban edildiği bu döneme, kadın bedeninin tema olarak kullanılmasını şiddetle eleştiren 'feministler' de sessiz kalmaktadırlar."

Dr. Yavuz, son dönemlerdeki "Bandıra bandıra ye beni", "Hüüüp", "Onun aşkı bana extra large", "Ben sizin babanızım", "Neremi neremi", "Kız hepsi senin mi", "Hey seni yerler yerler", "Azıcık ucundan versene", "Yürü anca gidersin", "Okşa, okşa, okşa", "Şapur şupur ye beni", "Al beni, götür beni" şeklinde şarkı sözleri ve bu şarkılara ait erotik şovları aratmayan görüntülerin yer aldığı kliplerin toplumu ve Türk gençliğini sosyo psikolojik yönden ciddi tahribatlara uğrattığını kaydetti.

03.08.04 08:59

Resim 2 – Klipler ve şarkılar ile ilgili bir uzman görüşü

Gün boyunca; günler, aylar, yıllar boyunca medya tarafından kontrolsüzce, bilinçsizce ve de savunmasız bir şekilde örnekte yer alan bu gibi şarkı sözlerinin, deyim yerindeyse bombardımanı altında kalan çocuğun, çocukların, ÇOCUKLARIMIZIN zihinsel olarak bugün görecekleri zarar; gelecekte, gerek bireysel gerek toplumsal açıdan onarılamaz hasarlara yol açacaktır. Uzun bir süredir de bu zararın hangi boyutlara varabileceğini Türk toplumu olarak acı ile SEYRETMEKTEYİZ!.. “Popüler Müzikler” ve onların şarkı sözleri; ülkemiz için de karşı konulamaz bir gerçek olduğuna göre, en etkili çözüm yollarından biri, o şarkı sözlerinin olumsuz etkilerini azaltabilecek çoklukta ve yaygınlıkta, çocukların gelişim özelliklerine uygun nitelikli müzik yapıtları üretmek olacaktır. Bilimsel anlamda bir “müzik uzmanı” olmamasına karşın; Mustafa Kemal ATATÜRK, üstün sezgisiyle Cumhuriyet’in ikinci onyılına girilirken; ulusal müzik verimlerimizin en kısa sürede toplanarak çağın dinamizmine uygun biçimde işlenmesi direktifini vermiştir. Bu sezgi; müzikbilimi açısından dahi kayda değer bir sezgidir. Çünkü; bir milletin kendine ait müzik yapıtları, sözsüz haliyle, yalnızca melodik yapısıyla dahi o milletin diliyle bütünlük arz etmektedir. Bu nedenle; yabancı şarkılara Türkçe sözler yazmak yerine, “TÜRKÇE EZGİLER” ÜZERİNE TÜRKÇE SÖZLER YAZARAK MÜZİK PARÇALARI ÜRETMEK, Mustafa Kemal’in vurgulamaya çalıştığı ÖZÜMÜZE BAĞLI KALARAK GELİŞME (“Gelenekten kopmadan geleceğe uzanmak” şeklinde de ifade edilebilir...) hedefi ile daha etkin biçimde örtüşebilecektir.

“Müzikçe” Yaklaşımı

Bu noktada; Prof. Dr. Ali UÇAN’ın “**müzikçe**” yaklaşımı üzerinde düşünülebilir (Uçan, Şubat 2002): “... Çocuğun sessel dili müziksel bir öz taşıır. Bu dil ezgisel ve giderek şarkısal bir dile dönüşür. Çocuğun ezgisel ve şarkısal dili, müziksel dilinin yani **müzikçesinin** gelişmesinin yanı sıra, özellikle sözel anadilinin oluşup gelişmesinde etkin ve belirleyici rol oynar. Çocuklar sözleri kolayca ritimleyerek, ezgileştirerek, sayısmalaştırır, tekerlemeleştirir, şarkılaştırır. Çocuğun şarkı dili sayısma, tekerleme ve şarkılarla gelişir. Bu bakımdan çocukların eğitiminde sözleri ezgisel konuşmanın ya da müziksel söylemenin ve şarkılaştırmanın can alıcı bir yeri vardır. Çocukların yaşamına ve eğitimine ilişkin sayısma, tekerleme ve şarkılaştırma biçimlerinin ve dağarcığının yeni örnekler ve yeni ürünlerle sürekli çeşitlendirilmesi, zenginleştirilmesi ve geliştirilmesi gerekir. Müzik, çocuğun varlık yapısı ve niteliği ile davranışsal boyut, kapsam ve içeriklerinin ayrılmaz bir ögesidir.”

Uçan, bir başka makalesinde (Uçan, Temmuz 2006), Atatürk’ün, ulusal müzik verimlerimizin toplanıp işlenmesi yönündeki direktifine dair önemli bir saptama yapmaktadır: “...Türk Ulusu; köylüsü, kasabalısı ve kentlisiyle bir bütündür. Buna göre Türk Ulusu’nun müziği de; köylü musikisi, kasabalı musikisi ve kentli musikisiyle bir bütün olmak durumundadır. Atatürk; Türk

Ulusunu tek bir katmana indirmediği gibi Türk Ulusunun müziğini de tek bir türe veya herhangi bir türe indirmezdi, böyle bir indirgeyici yaklaşımdan dikkatle ve özenle kaçınırdı. “ İlk başta; gayet doğal gelen 2006 yılının Temmuz ayında yapılmış bu saptama, deyim yerindeyse “aynı gemide yolculuk yapan” Türk Müzik Eğitimi camiasında süregelen yersiz ve gereksiz kutuplaşmalar, kamplaşmalar gözönüne alındığında büyük bir anlam ve önem arz etmektedir. Çünkü; ne yazık ki GEMİNİN ROTASI ÇOK AÇIK BİÇİMDE BELLİ OLMASINA KARŞIN; “Türkiye Cumhuriyeti Müzik Eğitimi Gemisi”nin dümenini ele alıp onu varolan rotasıyla hiç ilgisi olmayan açık denizlere sürüklemek isteyen ve bu yönde çaba harcayan “müzik alanındaki dahili bedhahlar”ın ve onlara göz yumarak bu “tarihsel suç” a ortak olanların sayısı azımsanamayacak kadar çoktur.

Çocuk Müziği ile ilgili Görüşler İçeren Bazı Eski ve Yeni Örnek Çalışmalar

Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Şubesi Öğretmeni Fuad Koray, 1948 yılında, “**Çocuğa ve Söze Göre Müzik**” isimli kitabının birinci bölümünde (Koray, 1948); “...memleketimizde büsbütün kendi haline terk edilmiş olan çocuk müziğinin karmakarışıklığı içinde doğru yolu bulabilmeleri, çocuklarımıza güzel ve kusursuz şarkılar seçebilmeleri ve yapabilmeleri için ilgililere, imkânların müsaadesi nisbetinde, müsbet ölçüler vermek amacı ile bu konuyu ele almış bulunuyorum...” şeklinde yazmaktadır. Koray, aynı kitabın 49. sayfasında da dönemin milli eğitim bakanına hitaben, şöyle bir mektup yazmış:

“... S. Milli Eğitim Bakanımın dikkatine: Eğer gözden geçirmek zahmetinde bulunursanız, göreceksiniz ki bu küçük eser, büyük bir eğitim ve kültür davasını ele almış, bütün acılığı ve açıklığıyla onu ortaya dökmüştür.

Siz de bilirsiniz ki, insani ve milli yüceliklerin anakaynağı yüksek seciye ve asil duygulardır; bu yüksek seciye ve asil duyguları en başta müzik yaratır.

Şu halde müzik için, bir millet medeniyetinin yaslanacağı yüksek seciye ve duyguların yaratıcısı olduğundan, aynı zamanda medeniyetlerin ölçüsüdür de diyebiliriz.

Bir milletin müzik veriminin tohumu, ancak körpe ve genç ruhları arasına serpilebilir.

Eğer bu tohum vaktinde, iyi cinsten ve bol olarak serpilmemişse, ileriki verimi de dejenere ve o millet için çok umut kırıcı olur.

Bu itibarla, bu milli davamızın da bir an önce ele alınması ve büyük bir titizlikle kökten düzenlenmesi gerektiği kanaatindeyim.

Halen bizde okul müziği adı verilen, ve bugüne kadar sahihsiz kalması yüzünden azmanlaşmış ve vahşileşmiş olan çığırtdan makineyi zaptı rapta koyabilecek mevkide bulunduğunuz için bu satırları da size ithaf ediyorum, Sayın Bakanım. “

Okul müzik eğitimi, çocuk müzik eğitimi ile ilgili günümüzden iki önemli yaklaşımı da bildiri aracılığıyla paylaşmakta yarar bulunmaktadır. Muammer Sun (**Sun, 1984**):

“ Çocuklar şarkı söyler; Amerika’da, Almanya’da, Çin’de, kendi şarkılarını...Biz söyletmemişiz türkülerimizi. Müzik dersi koymuşuz, sokmamışız okullara halk türkülerimizi; “müzik”ten saymamışız .Milyonlarca çocuk var, genç var okullarda; ne söyler bunlar ne dinler, aktarma,öykünme, yoz müziklerden başka?.. Açın müzik kitaplarını ansıyın size belletilenleri; sayıp bakın kaçtı aktarma, kaçtı öykünme...Kaç Türkü var üç kişi bir olup söyleyebileceğiniz?.. Niçin böyle? “

Devlet Türk Halk Müziği Korosu şefi Mehmet Özbek (**Özbek, 1990**):

“...Türk Halk Müziği'nin okullarda eğitim müziği olarak kullanılmaması sonucu, seçkin ve anlamlı yurt türkülerini bir ağızdan söyleyen bir gençlik yetiştirilememiştir.

Eğitimde kullanılan hemen çoğu yabancı şarkılardan, aktarma ezgilerden oluşan okul şarkıları repertuarı ise okul çağında benimsenmediği gibi öğrenilen birkaçı ise bir müddet sonra unutulup gitmektedir. “ şeklinde, konuyla ilgili yakınmalarını ifade etmektedirler.

İlhan Baran (**Baran, 1984**):

“ Türkiye’de yazılı çocuk edebiyatının yüz yıla yakın bir geçmişi olduğunu biliyoruz. Buna karşılık çocuk müziği dalındaki yaratılar ise oldukça yenidir. Cumhuriyet döneminizin büyük bir kısmı, Batı’dan aktarılan ezgilere Türkçe sözler yamanması ya da majör ve minör dizileri içinde kişiliksiz ezgilerin üretilmesi şeklinde geçiştirilmiştir. Bu yolların, ulusal kültürün oluşmasında en iyi yollar olmadığını bugün açıklıkla biliyoruz. Sonuçta, bestecilerimizin, Anadolu halk ezgilerinin devamı olan üslup çalışmalarına yakın geçmişte rastlamağa başlıyoruz. Bugün için yeni bir Türk Çocuk Müziği türü doğma yoluna girmiştir denebilir. Elimizdeki özgün çalışmalara örnek olarak Muammer Sun, Yalçın Tura, Cenan Akın ve Kemal Sünder’in değerli yaratılarını belirtmek yerinde olacaktır sanıyorum.

Çocuk ezgilerimizde özgün bir Anadolu karakteri yaratmanın ne gibi bir gereği olabilir diye düşünenler çıkacaktır... Şayet kültür sorununu bir bütün olarak ele alacaksak, özgün çocuk müziğimizin bizi daha sonra özgün çağdaş müziğimize bağlayacağını hesaplamamız gerekir. Diğer bir deyişle, piramidin taban ve tavanı arasında belli bir üslup yakınlığı ve akrabalık doğmuş olacaktır. Böyle bir dengenin, başarılı yapıtlarla ortaya konması, yeni müzik ekolumüzün oluştuğu anlamını taşıyacaktır...” şeklinde yazarken; Onur Akdoğu (**Akdoğu, 1987**), Makamsal Okul Şarkıları adlı kitabında:

“ Bugünün gençlerine; gerek okulda, gerek günlük yaşamlarında benimsetilen müzik zevki ve beğenisi, gelecekteki toplumumuzun müzik beğenisini de oluşturacaktır. Bu açıdan bakıldığında, okul müzik eğitiminin önemi, daha da artmaktadır.

Oysa; ülkemizde elli yıldır uygulanan çarpık okul müzik eğitiminin toplumumuzda oluşturduğu ezgisel kaos, bugün yadsıyamadığımız bir gerçektir. Bunun dışında; gerek Türk müziğinde gerek

Batı müziğinde varolan; bağnaz, dediğim dedik ve bilim dışı yaklaşım, ülkemizdeki müziksel kargaşanın bir başka nedenidir. “ sözleriyle, duygu ve düşüncelerini ifade ediyor.

Tören Müziklerindeki Seçenek Eksikliğinin Çocukların Zihninde Yarattığı Karmaşa

Yıllardır; aklım elverdiğince, bireysel olarak, bilimsel verilerden yola çıkarak analiz etmeye çalıştığım Türkiye’deki “**müziksel karmaşa**”nın en önemli unsurlarından biri olarak; geniş kitlelerin katıldığı çeşitli törenlerde kullanılan kalıplaşmış bazı müzik yapıtlarının da özümüzle çeliştiğini ve bunun bireysel-toplumsal anlamda yaratmış olduğu, bilinçaltında süregelen bir tür yabancılaşmayı gözlemekteyim. Sözünü ettiğim tören müzikleri, düğün marşı, cenaze marşı ve doğum günü şarkısıdır. Bu yapıtların “müzikalitesi” hakkında söz söylemek haddime bile düşmez. Bu konuda asıl vurgulamak istediğim husus, istendiğinde kullanılmak üzere bu yapıtlara alternatif olarak Türkiye’ye ait müzik yapıtlarının da oluşturulması ve yaygınlaştırılabilmesinin gerekliliğidir. 1996 yılında vefat eden Geleneksel Türk Sanat Müziği’nin en büyük ustalarından Bekir Sıtkı Sezgin’in cenazesinde, Türkiye’nin en etkin Türk Müziği Devlet Konservatuvarı olan ve 2006 yılında da 30. kuruluş yılını kutlamakta olan İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı’nın ses eğitimi bölümü başkanı Yrd. Doç. Cengiz Ünal’ın Segâh cenaze marşı çalınmıştır. Müzik toplumu olmayı başarabilmiş; insanların asgari görgü kurallarını yaşamlarının doğal bir parçası haline getirebildiği “medeni” olma yolunda önemli ölçüde yol katedebilmiş bir ülkede; “**böyle bir ilk**”, günlerce ve de etkin biçimde kitle iletişim araçlarının gündeminde yer alırdı. Oysa, tamamen Türkiye Cumhuriyeti’nin çok nitelikli bir müzik akademisyenine ait olan bu müzik eseri bir yana; Türk Müziği’nin gelmiş geçmiş en büyük ustalarından sayılan Bekir Sıtkı Sezgin’in ölüm haberine dahi; porno yıldızlarını aratmayan şarkıcı vb. şahısların “başağrısı”na verilen düzeyde dahi haber olarak yer verilmemesi gibi durumlar da, kanımca Türkiye Cumhuriyeti’nin Atatürk’ün öngördüğü ve Türk Halkı’nın onyıllardır hakettiği kaliteli ve nitelikli toplumsal yaşama kavuşabilmesinin önünde ciddi bir engel teşkil edecektir. Bu düşüncemi, yalnızca bir müzik eğitimcisi olarak değil; aynı zamanda gazetecilik ve halkla ilişkiler alanında da doktora düzeyinde eğitimi bulunan bir iletişimci sıfatıyla altını çizerek paylaşmak istiyorum.

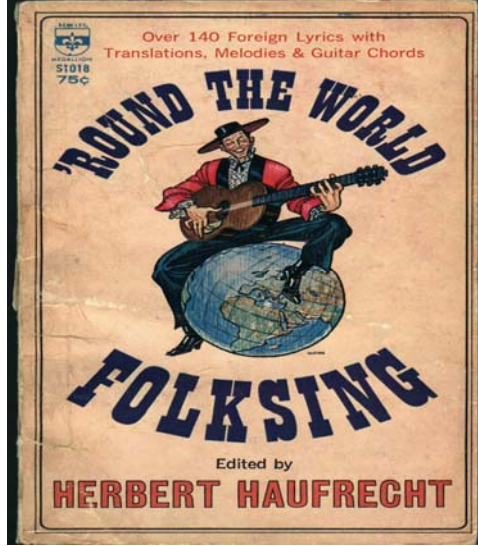
Çocuklar İçin Yaratılan Müzik Yapıtları

Bu konuda ilk akla gelen yapıt türü kuşkusuz ninnilerdir. Ninniler ile ilgili olarak CNN Türk kanalında 2006 yılı anneler günü öncesinde (**12 Mayıs**) katılmış olduğum bir program (**Yeni Gün**) için hazırladığım bazı bilgileri, bildirim aracılığıyla da paylaşmak isterim:

Büyük Türk Mûsikîsi Ansiklopedisi’ne göre (Öztuna, 1990) kelime, dilimize İtalyanca’dan girmiştir. Prof. Dr. Ali Uçan’a göre; kelimenin aslı “**nenni**”dir. Türkçe karşılık olarak da, **beşik müziği**, **uyku müziği** ve **kucak müziği** ifadeleri kullanılmaktadır. Batı’da Schubert, Brahms ve Chopin başta olmak üzere; birçok besteci bu türde yapıtlar vermiştir. Türk Annelerinin de, kuşaktan kuşağa aktarılarak günümüze ulaşmış sayısız ninnisi vardır. Yine son dönemde, “ninni”

konusunda gerçekleştirilen önemli bir akademik çalışma olarak, İstanbul Kadıköy Halk Eğitim Merkezi Müzik Öğretmeni ve Haliç Üniversitesi Öğretim Görevlisi Adem Sevinç'in hazırlayıp sunduğu “**Ninniden Ağıta**” başlıklı etkinlik önem arz etmektedir. Prof. Dr. Ali Uçan'ın Temmuz 2006 tarihinde yazmış olduğu makalede ; Mustafa Kemal Atatürk'ün “ninni” konusundaki bir yaklaşımına şu şekilde yer verilmektedir:

*“Atatürk 1914 yılında yazıp 1918 yılında yayınladığı Zabıt ve Kumandan ile Hasbihal adlı kitabında, askeri-sivil eğitimdeki eksiklerimizi ve yetersizliklerimizi irdelerken kitabın bir yerinde annelerin çocuklarına daha beşikte iken söyleyecekleri ninnilerin kültürel eğitimsel değeri üzerinde önemle durur ve bu konuda şöyle der: “Bulgar ulusu okuldaki çocuğunu **Edirne bizimdir** şarkısı ile büyütüyor. (...) Ey Osmanlı ordusunun anası olan **ulus!** Bulgar, Sırp, Rum[Yunan], Romen uluslarınve bunların çocuklarını yetiştirmedeki amaçlarını gözönüne getiriniz! Açık alınlı Türk Kadını! Bugünkü subayların komutasına verdiği çocuklarına beşiklerinde iken ninniler yaktın mı? Bu ninnilerinle onlarda bir karakter yarattın mı? “ Mustafa Kemal Atatürk'ün bu yaklaşımına esas teşkil eden endişelerinde ne denli haklı olduğunu; 1964 yılında ABD de basılmış olan bir kitabı incelediğimizde çok daha net bir şekilde görebiliyoruz:*

Resim3 - 1964 yılında ABD’de basılan kitabın kapağında, elinde gitarıyla çizilmiş olan şahsın, çizmesinin ucuyla bastığı yer, Türkiye Cumhuriyeti !!! (Berkley Books, 1964) ve kitapta yer alan 140 ülke arasında Türkiye yok!!

İlk akla gelen yapıt türü, ninniler olmakla birlikte; günümüzde, özellikle son yıllarda, anne adaylarının doğum öncesinde nitelikli müzik dinlemesinin de yararlı olacağı yönünde görüşler belirginlik kazanmış bulunmakta ve bu duruma bağlı olarak müzik üretimleri de gerçekleştirilmektedir. Genel bir sınıflandırma yapacak olursak; okul müzik eğitiminde kullanılan müzikleri, “Tekerlemeler ve Saymacalar”, “Ninniler ve Türküler”, “Aktarma Şarkılar”, “Öykünme Şarkılar”, “Türk Okul Şarkıları” ve “sözsüz müzik parçaları” başlıkları altında

sınıflandırmak mümkündür (Özgül, 2000). Aslında, dikkatli bir inceleme yapıldığında, çocuklar için de her duruma, her zaman dilimine, her ruh haline uygun müzik üretimi yapılabileceği çok açıktır. Dolayısıyla; herhangi bir toplumda üretilecek olan çocuk şarkılarının da o toplumun kültürel, sosyal, ekonomik vb. koşullarından kopuk, uzak olmaması büyük önem taşımaktadır. Aksi takdirde; ülkemizde de çok rahat gözlenebildiği üzere, toplumun ortak bir şarkı dağarcığı hiçbir zaman oluşamayacak; bu durum, toplumsal yaşam kalitesi düzeyinin düşük kalmasında başlıca etken olacaktır. Burada; nitelikli müzik yapıtlarını, nitelikli bir şekilde seslendirmekten söz ediyorum. Eğer amaç, yalnızca “gürültü” olarak nitelenebilecek şekilde “BİRLİKTE BAĞIRMAK” ise, o konudaki BAŞARI! mızın tartışılmazlığı apaçık ortadadır. Bugün ilköğretim okullarımıza kadar inmiş bulunan şiddetin ardında da en önemli neden olarak, bu çocuklarımıza, ilköğretim öncesi dönemde, ruh sağlıkları için en önemli besin kaynağı olan “nitelikli müzik” birikiminin sağlanmayışı rahatlıkla iddia edilebilir. Üstüne üstlük günümüz kitle iletişim araçlarında, sokaklarda, toplu taşıma araçlarında; neredeyse her yerde ve her zamanda, küçük büyük herkesin, iradesi dışında dinlemek zorunda bırakıldığı niteliksiz müzik yapıtları da çoğu bireyde rastlanabilen “**nitelikli müzik zevki altyapısı eksikliği**” ile birleşince; bireysel ve toplumsal ruh sağlığında ciddi bozulmalar baş göstermekte bu da sonuç olarak “**toplumsal yaşam kalitesi**”nde onarılamaz hasarlara yol açabilmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı’nın 2004 yılındaki resmi açıklamasına göre (Nokta Dergisi, 19-25 Aralık 2004); ülkemizde yaklaşık 20 milyon ruh sağlığı sorunlu birey bulunmaktadır. Bu sayının yaklaşık yedi milyonu acil tedavi gerektirmektedir ve bu sayı her geçen gün artmaktadır. Bu noktada; “MÜZİK RUHUN GIDASIDIR” ya da “BİR MİLLETİ TUTSAK ETMEK İSTERSENİZ MÜZİĞİNİ ÇÜRÜTÜN” gibi yaklaşımlar, ülkemiz için, her zaman olduğundan daha büyük bir anlam ifade etmektedir.

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Sonuçlar

- 1) “**Toplumsal müzik bilinci**”nin geliştirilmesi, bir toplum için yaşamsal bir önem arz etmektedir. “Toplumsal müzik bilinci” kavramı ile; bir toplumda yer alan bireylerin ve bu bireylerden oluşan tüm toplumsal grupların “**müzik okur-yazarı**” olabilmesi; nesilden nesile dejenere olmadan aktarılabilen “**ortak bir şarkı dağarı**”nın bulunabilmesi kastedilmektedir.
- 2) “**Toplumsal müzik bilinci**” gelişmiş bir toplum; “**müzik toplumu**” olarak da adlandırılabilir.
- 3) Mustafa Kemal Atatürk; henüz 1924 yılında, Musiki Muallim Mektebi’nin kurulması direktifini verirken, genç Türkiye Cumhuriyeti’nin gelecekte, en kısa sürede “müzik toplumu”na dönüşebilmesi idealini ortaya koymuş, “**daima uyar**” bir toplum olabilmenin temel koşullarından biri olarak “müzik ve müzik eğitimi”ni vurgulamıştır.
- 4) Aradan geçen onlarca yılın sonunda, varılan noktada, ne yazık ki, müzik ve müzik eğitimi alanlarında samimi çaba harcayanlardan çok; kitle iletişim araçlarının bazı ehliyetsiz ellerde

yanlış kullanımının da etkisiyle Türk toplumunun öz değerleriyle bağdaşmayan, Türk Dili'ni de sabote etmek için adeta özel çaba harcayan “star”lar “NE YAPALIM EKMEK PARASI; HALK BÖYLE İSTİYOR” gibi uydurma gerekçelerle Türk Halkı'nın zihnine adeta silah zoruyla işlenmeye çalışılmıştır. Ülkemizde süregelen bu durumu; Fazıl Say çok güzel ifade etmektedir (Say, 1999) :

“Ashında gelişkin ülkelerde bile düzeysiz pop egemendir.Çünkü her yerde satış başta gelir. Şu farkla ki satış yani {money} dedikleri tavanlara sıçrarken klâsik müzik biraz olsun gözetilir. Bizde ise soylu duygular gerçeğinin dile getirilmesi pek görülmiş değildir.

Açık konuşalım bir ülkede her önüne gelene sanatçı denirse sanatsal norm mu kalır?..... Sanat ile yığınları hedefleyen eğlence arasında sınır tanınmazsa ve bu ikisi aynı kefeye konarak ünvanlar dağıtılıp arlı ile arsız, hırlı ile hırsız eşitlenmeye kalkılırsa; kültürün de müziğin de köküne kibrit suyu dökülmüş demektir.”

5) Süregelen “**müziksel yozlaşma**” karşısında, zihinsel olarak en savunmasız kesim çocuklardır.

6) İlköğretim öncesi dönemde ve ilköğretim çağında “**müzik zevki ve bilinci**” geliştirilmemiş çocukların gelecek yaşantılarında “**medeni**” birer birey olmalarını beklemek ancak “hayalcilik” olarak adlandırılabilir.

7) “Türk çocuklarının nitelikli müzik eğitimi alabilmeleri” (*Seçilen birkaç çocuğun göstermelik olarak yurtdışına gönderilmesinden değil; ÜLKENİN TÜM ÇOCUKLARININ TOPYEKÜN NİTELİKLİ MÜZİK EĞİTİMİ ALABİLMESİNDEN SÖZ EDİYORUM...*) nden sorumlu olup da bu sorumluluklarını bilerek ya da bilmeyerek yerine getirmeyen, bunun için çaba harcamayan tüm kişi ve kurumlar, her şeyden önce ATATÜRK DEVRİMLERİ'ne ciddi anlamda ihanet etmiş bulunmaktadır.

8) Mustafa Kemal Atatürk; “Türkçe”nin de bugün ülkemizde düşürülmeye çalışıldığı durumu sezmiş, hatta mirasından önemli bir bölümü de “Türkçe”miz bugün düştüğü durumlara düşmesin diye; Türk Dili ile ilgili çalışmalarda kullanılmak üzere bırakmıştır. Kuşkusuz; Atatürk'ün, gerek Türk Müzik Eğitimi'ne gerekse Türk Dili'ne yönelik öngörü ve vasiyetlerinden yola çıkılarak; disiplinlerarası bir yaklaşımla, Türkçe'nin nitelikli bir “Türk Okul Müziği Dağarı” ile desteklenmesinin gerekliliği sonucuna da varılabilir.

9) “...Yanlış prozodi(ses-söz uyumu) li reklam müziklerinin çocukların dil gelişimine olumlu bir katkısı olduğu söylenemez. Bu nedenle, televizyonda hergün yayınlanan reklâmlardaki müziklerin prozodi açısından doğruluğu, izleyen kesimi, özellikle de çocukları etkilemesi bakımından önem kazanmaktadır...” (Athoğlu, 1994).

“...Bu araştırma sonucunda, incelenen reklâm müziklerinin %76.3 ünün prozodilerinin çok bozuk olduğu ortaya çıkmıştır...” (Çuhadar, 1986)

10) Bilinçli ve bilinçsiz tüm yozlaşmalara karşın; olumlu gelişmeler de gerçekleşmektedir; bizzat bu bildirinin böylesine anlamlı bir sempozyumda sunulma imkânının olması dahi bir umut

ışığı olarak nitelenebilir. Şartlar ne denli güç olsa da konuya iyimser ve de cesaretle yaklaşmak, başarıya enerjisini arttıracaktır ki BUNU YAPABİLMEK İÇİN MUHTAÇ OLDUĞUMUZ KUDRET, DAMARLARIMIZDAKİ ASİL KANDA MEVCUTTUR...

11) Başlıca olumlu durum ve tutum örnekleri olarak; çocuklar için bıkip usanmadan nitelikli Türk Okul Müziği yapıtları üreten değerli bestecilerimizin, söz yazarlarının çabaları; bu konuda üretilen tez vb. akademik çalışmalar; 25 yılı aşkın bir süredir yüzlerce çocuğun nitelikli müzik eğitimi alabilmesinde etkin rol oynayan TRT çocuk korolarının faaliyeti; TRT, Devlet Bakanlığı, Çevre Bakanlığı, Gazi Üniversitesi gibi kurumların çocuk şarkıları beste yarışmaları açarak bestecilerimizi bu alanda nitelikli eserler vermeye teşvik edişi vurgulanabilir.

Öneriler

1) Öncelikle; yetersiz seviyede bulunan “Türk Okul Müziği Dağarı”nın geliştirilmesi yönünde, bu konuda istekli ve yatkın olan herkesin, bestecilik teknik bilgilerini de edinerek; yarımlara ertelemekten ellerinden geldiğince, yeni okul şarkıları üretmeleri ve bu şarkılarını seslendirecek küçük, büyük korolar oluşturmaları gerektiği düşüncesindeyim. Bu önerimi; bizzat uygulamış ve yüksek lisans tezimi “İlköğretimde, Konu Başlıklarına Göre Bir Okul Şarkıları Kitabı Denemesi” adı ile oluşturmuş bulunmaktayım (Özeren, 2001). Kendi tezimin yanı sıra; Selen Ergöz’e ait “Türk Müziği’nde Çocuk Şarkıları” isimli sanatta yeterlik tezini de (Ergöz, 2003) yeni çocuk şarkıları içeren örnekler olarak vurgulamak isterim.

2) Mevcut “Türk Okul Müziği Dağarı”nı bilimsel ve işlevsel bir şekilde tesbit eden çalışmaların artırılması; konuya önemli ölçüde ivme kazandırabilecektir. Konuyla ilgili önemli bir çalışma; yakın geçmişte, Gazi Üniversitesi’nde, Yrd. Doç. Dr. Turan Sağer tarafından doktora tezi olarak gerçekleştirilmiştir (Hürriyet Gazetesi, 21.03.2004). Teze göre, çocuk şarkıları da sosyolojik yapıya bağlı olarak değişim göstermektedir:

Resim 4 – Çocuk Şarkılarını inceleyen doktora tezinin yer aldığı gazete haberi

3) TRT, çeşitli bakanlıklar vb. resmi kurumların yanısıra; özel sektörde yer alan kurumlar da; nitelikli çocuk şarkılarının üretimini arttırabilecek yarışmalar düzenleme konusunda özendirilmelidir.

4) “Yetişkin eğitimi” yaklaşımıyla; öncelikle, çocuklara her an iyi ya da kötü örnek teşkil edebilen anne-babalara, öğretmenlere, doğru rol modelleri olabilmeleri yönünde gerekli bilinç kazandırılabilirdir. Aksi takdirde; çocuklarımızın zihninde, kendilerine verilen tüm öğütler (**kitle iletişim araçlarında sıkça karşılaştıkları yanlış rol modellerinin de etkisiyle...**) büyük ölçüde anlamını yitirecek, bu durum da zaman içinde, toplumda giderek artan bir **davranış kirliliği** sorununu beraberinde getirecektir.

5) Özür dilemek; teşekkür etmek; bir şey isterken “lütfen” demek, bir insana çiçek vermek kadar güzel duygular uyandıran, adeta “sihirli” ifadeler olmasına karşın, günlük yaşamda genellikle “**emir cümleleri**” kurulmakta; bu da, bireylerin, giderek “**lütfen**”, “**teşekkür ederim**”, “**özür dilerim**” gibi öncelikli “**medeniyet ifadeleri**”nden uzaklaşmaları, kabalaşmaları; her türlü kabalığı marifet olarak algılamaları; toplumun topyekün kabalaşması; sokakların yürünemez, apartmanların yaşanmaz, işyerlerinin çalışılmaz hale gelmesi; kısacası, “**medeni iletişim olgusu**”nun neredeyse sıfırlanması sonucunu beraberinde getirmektedir. Bu nedenle; nitelikli çocuk şarkısı besteleme amacıyla yola çıkan kişilerin; öncelikle çocuklarımızın **temel görgü kurallarını** bilinçaltlarına etkin biçimde yerleştirebilecek müzik yapıtları üretmeleri, bu yapıtları üretirken Türkçe konusunda da gereğince özenli olmaları; gelecekte çocuklarımızın “**medeni yetişkinler**” ve ülkemizin de Mustafa Kemal Atatürk’ün öngördüğü düzeyde “**medeni bir ülke**” olabilmesi yönünde çok büyük katkı sağlamış olacaklardır.

6) “Bilimsel, kültürel ve sanatsal” anlamda bir tür kurtuluş savaşı yaşadığımız bu günlerde; çocuklar için yaratılacak nitelikli müzik yapıtlarının, toplumsal yaşam kalitesinin artışına sağlayabileceği önemli katkılar konusunda yalnızca müzik uzmanlarının, müzik eğitimcilerinin değil; tüm kişi ve kurumların bilinçlendirilmesi; “okul şarkıları”nın hafife alınmasına, hatta küçümsenmesine bir son verilebilmesi açısından da büyük önem arz etmektedir.

Sözlerimi; daha önce çeşitli bilimsel toplantılarda sunmuş olduğum; konuyla ilgili pek çok şeyi özetleyen, bir aşık bayramında verilen bir ayak üzerine çok severek yaptığım küçük bir ezgi denemesi ile (**Hacı, 1981**) ve de saygı, sevgi, hoşgörü, çağdaş eğitimin nitelikli müzik ile buluştuğu günlere hep birlikte erişebilmek umudu ile sonlandırmak istiyorum:

Ezgi: Alp ÖZEREN

Bildirime gösterilen ilgiye; sempozyum için emek harcayan tüm kişi ve kurumlara çok teşekkür ederim.

KAYNAKÇA

- AKDOĞU, Onur, POLAT, Mustafa, Makamsal Okul Şarkıları, Konservatuar Yayıncılık ve Dağıtım, İzmir, 1987
- ATLIOĞLU, Fusun, Reklâm Müzikleri ve Çocuk Üzerindeki Etkileri, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1994, s. 48
- BARAN, İlhan, Ezgi Demeti, Meteksan-Türkofon Ortak Yapımı, Ankara, 1984, “Sunuş”
- ÇUHADAR, C. Hakan, Televizyon Reklâmlarının Ses-Söz Uyumu (Prozodi) Yönünden İncelenmesi ve Dilimizin Müziğine Etkileri, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1986, s. 34
- ERGÖZ, H. Selen, Türk Müziği’nde Çocuk Şarkıları, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanatta Yeterlik Tezi, İstanbul, 2003
- GARAM-Gaziantep Rehberlik Araştırma Merkezi Araştırmaları
- HEPÇİLİNGİRLER, Feyza, “Her Söz Bir Şey Söyler”, Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi-Popüler Kültür ve Gençlik Sayısı, Editör: Ali KARAÇALI, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2004, sayfa: 99
- Hürriyet Gazetesi-İnsan Kaynakları eki , “Çocuk Şarkılarıyla Cumhuriyet Tarihi”, 21.03.2004
- KORAY, Fuad, Çocuğa ve Söze Göre Müzik, Ankara Basımevi, 1948, s. 1, 2, 49
- Nokta Dergisi, Sayı: 1120 , 19 / 25 Aralık 2004, s: 7
- ÖZBEK, Mehmet, “Milli Kültürümüz İçinde Türk Halk Müziği”, Milli Kültür Unsurlarımız Üzerinde Genel Görüşler, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara, 1990, sayı: 40, s.194
- ÖZEREN, Alp, İlköğretimde Konu Başlıklarına Göre Bir Okul Şarkıları Kitabı Denemesi, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2001
- ÖZGÜL, İlhan, Müzik Eğitimi ve Öğretimi, Gazi Kitabevi, Ankara, 2000, s. 33-35
- ÖZTUNA, Yılmaz, Büyük Türk Mûsikîsi Ansiklopedisi, 2. Cilt, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1990, s. 131
- Round The World folksing, Edit: Herbert HAUFRECHT, Berkeley Books, Berkeley Publishing Corporation, New York, 1963
- SAY, Fazıl, Uçak Notları, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara, 1999, s. 159-160
- Saz Şairlerinin Diliyle Atatürk, Haz: Feyzi HALICI, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1981, s. 33
- SUN, Muammer: Kır Çiçekleri, Adam Yayınları, İstanbul, 1984, s.9
- UÇAN, Ali, “Çocuk ve Müzik”, Çoluk Çocuk Dergisi, Sayı:11, Ankara, Şubat 2002, s. 31
- UÇAN, Ali, “Atatürk’ün Temel Müzik Görüşü”, Türk Dili dergisi, sayı: 655, Temmuz 2006, s.43, 57